

**FITXA IDENTIFICATIVA****Dades de l'Assignatura**

Codi	33727
Nom	Pedagogia intercultural
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1307 - Grau de Pedagogia	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1307 - Grau de Pedagogia	68 - Intervención socioeducativa I	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
GOZALVEZ PEREZ, VICENT EULOGI	335 - Teoria de l'Educació

RESUM

L'assignatura “Pedagogia Intercultural” respon a la necessitat, plantejada en aquests moments en les nostres societats, de donar resposta als problemes amb que s'enfronta el professional de l'educació davant una escola cada vegada més diversa culturalment. Es pretén mostrar, des d'una perspectiva pedagògica i ètica, l'estat actual de recerca sobre el tema. Estudiarem les necessitats educatives sorgides a partir de la configuració de grups heterogenis en els quals cadascun dels seus membres ha de compartir la seua pròpia cultura amb l'existència d'altres grups culturals. Així mateix l'assignatura tracta de donar resposta a les necessitats de formació dels pedagogs davant aquesta nova realitat diversa.

Aquesta assignatura està vinculada amb la Càtedra UNESCO-UV “Educació Global al Mediterrani. Estudis per a la Pau, la Interculturalitat i la Sostenibilitat”.



CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No hi ha restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

COMPETÈNCIES

1307 - Grau de Pedagogia

- Que els estudiants adquirisquen la capacitat d'organització i planificació.
- Que els estudiants adquirisquen compromís amb la identitat, desenrotllament i ètica professional
- Que els estudiants compreguen els referents teòrics que constitueixen al ser humà com a protagonista de l'educació.
- Que els estudiants siguen capaços de dissenyar plans, programes, projectes accions i recursos educatius en diferents contextos.
- Que els estudiants siguen capaços d'aplicar i coordinar programes i metodologies educatives de desenrotllament personal, social i professional.
- Que els estudiants siguen capaços de supervisar i avaluar plans, programes, projectes i centres.
- Que els estudiants sàpien elaborar i interpretar informes tècnics, d'investigació i d'avaluació sobre accions, processos i resultats educatius.
- Que els estudiants siguen capaços de realitzar estudis prospectius i avaluatius sobre característiques, necessitats i demandes educatives.
- Que els estudiants coneguen els principis i fonaments de l'atenció a la diversitat en educació i desenrotllen i coordinen intervencions educatives amb persones o grups, amb necessitats educatives especials, en situacions de risc, de desigualtat o discriminació per raó de gènere, classe, ètnia, edat, religió i discapacitat.
- Que els estudiants siguen capaços de dissenyar plans de formació del professorat, de formadors i d'altres professionals, adequats a les noves situacions, necessitats i contextos.
- Que els estudiants siguen capaços de dissenyar programes, projectes i propostes innovadores de formació i desenrotllament de recursos formatius en contextos laborals, familiars i institucionals en les modalitats presencials i virtuals.
- Que els estudiants desenrotllen estratègies i tècniques per a promoure la participació i l'aprenentatge al llarg de la vida.
- Que els estudiants siguen capaços d'avaluar polítiques, institucions i sistemes educatius.



- Que els estudiants siguen capaços d'avaluar recursos educatius i formatius.
- Que els estudiants avaluen els processos d'ensenyança-aprenentatge i els agents educatius.
- Que els estudiants siguen capaços d'organitzar i gestionar centres, institucions, servicis i recursos educatius i formatius.
- Que els estudiants desenrotllen models i processos de gestió de qualitat de l'educació i la formació.
- Que els estudiants apliquen estratègies i tècniques de tutorització, entrenament, assessorament entre iguals, consulta i orientació en processos educatius i formatius.
- Que els estudiants siguen capaços d'assessorar sobre l'ús pedagògic i integració curricular dels mitjans didàctics.
- Capacitat de resolució de problemes i presa de decisions.
- Capacitat crítica i autocrítica.
- Elaborar instruments per a la recollida i l'anàlisi d'informació educativa.
- Capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- Capacitat de comunicació professional oral i escrita en les llengües pròpies de la Universitat de València.
- Capacitat per treballar en equips multidisciplinaris i interdisciplinaris.
- Capacitat per integrar-se i comunicar-se amb experts d'altres àrees i en diversos contextos.
- Reconeixement i respecte a la diversitat i foment de la interculturalitat.
- Capacitat per a desenvolupar, promoure i dinamitzar habilitats de comunicació interpersonal.
- Diagnosticar necessitats, situacions complexes i possibilitats de les persones per fonamentar les accions educatives.
- Capacitat d'utilització de les TIC en l'àmbit d'estudi i context professional.
- Capacitat d'aprenentatge autònom al llarg de la vida.
- Capacitat d'adaptació a situacions noves.
- Desenvolupament de la innovació i la creativitat en la pràctica professional.
- Iniciativa i esperit emprenedor.
- Compromís ètic actiu amb els drets humans i la sostenibilitat.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

- Conèixer i aprofundir en una pedagogia i una educació interculturals.
- Demostrar la capacitat per a fonamentar l'educació intercultural a partir d'un concepte ampli de ciutadania democràtica
- Conscienciació de la complexitat ètnica i cultural en l'actual realitat educativa.
- Coneixement d'experiències concretes que es duen a terme en l'educació.
- Elaboració de programes, recursos didàctics, materials audiovisuals... relacionats amb la promoció de l'educació intercultural.



DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Origen, fonament i necessitat de la Pedagogia Intercultural

Origen: La necessària multiculturalitat
Aparició de la interculturalitat
Necessitat de la interculturalitat en societats multiculturals
Factors de risc
Nou paradigma educatiu

2. Drets humans, democràcia i interculturalitat

Les generacions de Drets humans
Drets humans i interculturalitat
Educar en la ciutadania democràtica i intercultural

3. Propostes pedagògiques per a la Interculturalitat

Foment dun canvi dactituds
Model educatiu multi i intercultural
Integració i inclusió de la diversitat
Formació del professorat
Coresponsabilitat de les famílies
Promoció social de la tolerància i el respecte
Promoció de la cooperació social i la interculturalitat:
Aprentatge cooperatiu
Aprentatge dialògic
Comunitats d'aprenentatge
Aprentatge per competències bàsiques

4. La Interculturalitat en la legislació i les Institucions educatives

Legislació, institucionalització i planificació de l'Educació Intercultural.
La perspectiva intercultural en l'elaboració del Projecte de Centre

5. Mediació Intercultural

Consideracions ètiques de la mediació
Mediació en conflictes culturals

**VOLUM DE TREBALL**

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	45,00	100
Pràctiques en aula	15,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs en grup	15,00	0
Elaboració de treballs individuals	15,00	0
Estudi i treball autònom	15,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00	0
Preparació de classes de teoria	8,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	7,00	0
Resolució de casos pràctics	5,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia a seguir serà bàsicament una metodologia activa i participativa per part de l'alumnat. El professor assumirà un paper orientador i motivador, sent responsable de la part teòrica de l'assignatura. Tot i això, l'alumnat assumirà un paper actiu especialment a la part pràctica, on per grups haurà de reconstruir continguts, conceptes i arguments exposats en la part teòrica, treballant de manera col·laborativa i comptant amb les orientacions del professor, el qual s'encarregarà de facilitar materials, recursos, esclarir dubtes, recomanar línies d'acció, proposar activitats de treball personal i grupal (per exemple comentari de text o d'audiovisual, reflexió al voltant d'una notícia, preparació de dinàmiques o dramatització, etc.)....

L'alumnat, com a resultat del treball cooperatiu, haurà de confeccionar un dossier de la part pràctica, i opcionalment fer una presentació del mateix per a la classe. També de forma voluntària, l'alumnat pot llegir i analitzar un llibre de la bibliografia, fent una recensió que serà complement per a la nota de la part teòrica.

AVALUACIÓ

El procés d'avaluació tindrà un caràcter continu, formatiu i al mateix temps participatiu. En conseqüència, es durà a terme tant des de la perspectiva individual com grupal, tenint en compte els diversos objectius marcats en el programa. Per la qual cosa l'assistència es considera recomanable i obligatòria, podent-se valorar, en aquest sentit, l'assistència i participació en les classes.

La quantificació de l'avaluació es realitzarà a partir d'aquests elements:



1. **Prova escrita**, amb respostes a les preguntes sobre les qüestions i conceptes essencials de cada tema, prèviament analitzats a classe i establerts abans de la prova.

2. **Treball pràctic grupal** (màxim 4-5 components). Aportació de coneixements i reflexions sobre un tema relacionat amb l'assignatura, a partir dels materials i dels recursos facilitats pel professor. El treball és una invitació a la participació creativa, mitjançant la recerca personal i grupal, la claredat i el rigor en el tractament de la informació, l'assistència i la participació en les classes i tutories... aspectes que es concretaran en l'elaboració de documents gràfics, materials textuais o audiovisuals, programes d'acció relacionats amb la pedagogia intercultural, projectes d'Aprenentatge Servei, etc. El treball pràctic final del grup conformarà un porta foli o dossier que haurà de ser lliurat al final del quadrimestre i abans de la realització de la prova escrita. També cap la possibilitat de l'exposició grupal dels resultats obtinguts, si amplien els coneixements o fan aportacions originals i interessants al voltant de l'assignatura.

3. **Assistència**. Acudir a classe és recomanable i formatiu, permetent l'escolta de continguts de l'assignatura, la participació i la reflexió crítica, la col·laboració en un marc cooperatiu per a la realització de treballs pràctics... L'assistència mínima per a ser avaluat en l'opció ordinària i presencial és del 80% del total de les classes. Les faltes justificades seran considerades dins d'aquest 80% com a assistència.

En cas de que l'alumne/a manifeste i justifique en les primeres setmanes del curs la impossibilitat d'assistir amb regularitat a les classes, podrà optar per l'**avaluació no presencial**, consistent en la prova teòrica (com la resta de l'alumnat) i en la recensió de dos llibres de la bibliografia.

Les recensions constaran dels següents apartats:

1. Presentació general de l'obra i l'autor
2. Resum del llibre amb els arguments o idees més importants
3. Anàlisi detallada d'un capítol, amb fragments reproduïts i comentats
4. Valoració final: aportacions del llibre a l'educació i a la pràctica intercultural

Recensions voluntàries: L'alumnat té la possibilitat d'entregar voluntàriament una recensió d'un llibre de la bibliografia, per a complementar la nota final de la part teòrica de l'assignatura. La recensió pot augmentar com a molt un punt de la nota de la part teòrica si desenvolupa de manera excel·lent els apartats d'aquesta, ja exposats abans.

NOTA IMPORTANT: S'ATENDRÀ L'ADDENDA DEL CURS ANTERIOR EN CAS DE SER NECESSARI PER LA SITUACIÓ SANITÀRIA DEGUDA A LA PANDÈMIA.

REFERÈNCIES



Bàsiques

- AA.VV. (2000) Atención a la diversidad. Barcelona. Graó.

AGUADO ONDINA, M.T. (2003) Pedagogía intercultural. Madrid. McGraw-Hill.

ARCO BRASO, I. (1998) Hacia una escuela intercultural: el profesorado, formación y expectativas. Lleida. Universidad de Lleida.

COLECTIVO AMANI (1994) Educación Intercultural. Análisis y resolución de conflictos. Madrid. Editorial Popular.

CONILL, J. (coord.) (2002): Glosario para una sociedad intercultural, Valencia, Bancaixa.

ESSOMBA, M.A. (coord.) (1999) Construir la escuela intercultural. Reflexiones y propuestas para trabajar la diversidad étnica y cultural. Barcelona. Graó.

GARCÍA MARTÍNEZ, A. y SAEZ CARRERA, J. (1998) Del racismo a la interculturalidad. Competencia de la educación. Madrid. Narcea.

JORDAN, J. (1994) La escuela multicultural: un reto para el profesorado. Barcelona. Piados.

JORDAN, J. (1996) Propuestas de Educación Intercultural para profesores. Barcelona. CEAC.

JORDÁN, J. A. et al., (2004) La formación del profesorado en Educación Intercultural. Madrid. Catarata.

Complementàries

- AGUADO ODINA, M. T. (coord.) (2006). Educación intercultural. Necesidades de formación del profesorado desde una perspectiva europea. Madrid: UNED.

AGUADO ODINA, M. T. et al. (2005). Educación Intercultural. Una propuesta para la transformación de la escuela. Madrid: Catarata.

AGUADO ODINA, T. (1996). Educación multicultural. Su teoría y su práctica. Madrid: UNED, Colección Cuadernos de la UNED.

AGUADO ODINA, T. (2010). Diversidad e igualdad en educación. Madrid: UNED.

ARCO BRASO, I. (1998). Hacia una escuela intercultural: el profesorado, formación y expectativas. Lleida: Universidad de Lleida.

BARTOLOMÉ PINA, M. (coord.) (1997). Diagnóstico a la escuela multicultural. Barcelona: Cedecs.

BEN JELLOUN, T. (2000). Papá, ¿qué es el racismo? Madrid: Alfaguara.

BERIAIN, J. y LANCEROS, P. (1996). Identidades culturales. Bilbao: Universidad de Deusto.

BESALÚ COSTA, X. (2002). Diversidad cultural y educación. Madrid: Síntesis.

CARBONELL, F. (2005). Educar en tiempos de incertidumbre. Equidad e interculturalidad en la escuela. Madrid: Catarata.

CHAIB, M. (2005). Ètica per una convivència. Pensar la immigració. Lislam a casa nostra.



Barcelona: Lesfera dels llibres. Edició trilingüe (català, castellà i àrab).

CHOMSKY, N. (2017). Porque lo decimos nosotros. Ideal democrático, estrategias de poder y manipulación en el siglo XXI. Barcelona: Paidós.

- CORTINA, A. (2017). Aporofobia, el rechazo al pobre. Un desafío para la democracia. Barcelona: Paidós. Entrevista en RNE:

DIAZ AGUADO, M.J. (1996). Escuela y tolerancia. Madrid: Pirámide.

DÍAZ-AGUADO, M. J. (2002). Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Madrid: Pirámide.

DIE, L. (coord.) (2012). Aprendiendo a ser iguales: manual de educación intercultural. Valencia: Tirant Lo Blanch.

ESSOMBA, M. A. (coord.) (1999). Construir la escuela intercultural. Reflexiones y propuestas para trabajar la diversidad étnica y cultural. Barcelona: Graó.

FERMOSO, P. (1992). La Europa sin fronteras. Madrid: Narcea.

GIL, F., JOVER, G. y REYERO, D. (2001). La enseñanza de los derechos humanos. Barcelona: Paidós.

GOZÁLVEZ, V. (2000). Inteligencia moral. Bilbao: Desclée de Brouwer.

GOZÁLVEZ, V. (2006). Concepto y características de la ciudadanía cosmopolita (o global), en BONI, A. y PÉREZ-FOGUET, A., Construir la ciudadanía global desde la universidad. Barcelona: Intermón Oxfam ed.

JORDAN, J. (1996). Propuestas de Educación Intercultural para profesores. Barcelona: CEAC.

KINCHELOE, J. y STEINBERG, S. (1999). Repensar el multiculturalismo. Barcelona: Octaedro

KING, E.W. (2020). Educating for peace in a global society. Intercultural Education, 31(4), 493-498.

LÓPEZ LÓPEZ, M.C. (2000). Diversidad sociocultural y formación de profesores. Bilbao: Mensajero.

- LÓPEZ SANZ, H. (2017). Zoos humanos, ethnic freaks y exhibiciones etnológicas. Valencia: Editorial Concreta.

LÓPEZ, M.C. (2000) Diversidad sociocultural y formación de profesores. Bilbao. Mensajero.

LOVELACE, M. (1995). Educación Intercultural. Madrid: Escuela Española.

MARTÍNEZ USARRALDE, M. J. (coord.) (2010): Y para muestra Políticas educativas de inmigración y modelos de escuela que practican la interculturalidad. Valencia, Universitat de València.

MARTÍNEZ USARRALDE, M. J. y GARCÍA LÓPEZ, R. (2009). Análisis y práctica de la mediación intercultural desde criterios éticos. Valencia: Tirant Lo Blanch.

MORA CASTRO, A. (coord.) (2018). Mediación intercultural y gestión de la diversidad. Instrumentos para la promoción de una convivencia pacífica. Valencia: Tirant Lo Blanch.

MUÑOZ SEDANO, A. (1997). Educación Intercultural. Teoría y práctica. Madrid: Escuela Española.

NAFISI, A. (2008). Leer Lolita en Teherán. Barcelona: El Aleph.

NAÏR, S. (2001). La immigració explicada a la meva filla. Barcelona: Plaza & Janes Editores.

PORTERA, A. (2020). Has multiculturalism failed? Lets start the era of interculturalism for facing diversity issues. Intercultural Education, 31(4), 390-406.

REAL NAVARRO, J. (2011) Educar en la Interculturalidad. Madrid, CCS.

REAL, J. (2006) Educar en la interculturalidad. Cuentos, dinámicas y juegos para niños y preadolescentes. Madrid: CCS.



- SARTORI, G. (2001). La sociedad multiétnica. Pluralismo, multiculturalismo y extranjeros. Madrid: Taurus.
- SEQUEIROS, L. (1997) Educar para la solidaridad. Barcelona. Octaedro.
- SLAVIN, R. (1999). Aprendizaje cooperativo: teoría, investigación y práctica. Argentina: Aique.
- TOURIÑÁN, J. M.; SANTOS, M. A. (1999) Interculturalidad y educación para el desarrollo. Estrategias sociales para la comprensión internacional. Santiago, Xunta de Galicia.
- VVAA (2009). Educación intercultural. Análisis y resolución de conflictos. Madrid: Catarata.
- WALLRAFF, G. (2010). Con los perdedores del mejor de los mundos. Barcelona: Anagrama.
- http://www.aulaintercultural.org/article.php?id_article=3642
- <http://www.fundacionfide.org/red/categoria/libros.html>
- <http://www.uned.es/grupointer/index.html>
- <http://teoriaehistoriaantropologica.blogspot.com/2012/04/margaret-mead-roles-sexuales.html>